

Prisbelønnet forfatter: Angst for vacciner bundet i frygten for moderniteten

af **Amalie Keren Maarbjerg**

Publiceret 21/11/2019 i Bøger/Sundhed/Viden

VIDEN // ANMELDELSE – Hvor kommer frygten for vacciner fra, og hvad siger den egentlig om vores kultur? Ny bog af den prisbelønnede amerikanske forfatter Eula Biss udfordrer vores urfrygt for opløsningen af kroppens afgrænsning mod verden – og kommer undervejs omkring både atomkraft og vampyrer.

Kun godt og vel en uge, inden min søn skulle til lægen for at få sin første MFR-vaccine, fandt jeg en mail fra chefredaktøren i min indbakke. Havde jeg mon lyst til at anmelde et nyoversat amerikansk essay om vaccination? Mindre ironisk føltes situationen ikke, da jeg læste beskrivelsen fra forlaget. Bogen, hvis prisbelønnede forfatter Eula Biss også er mor, tager nemlig fat på al den frygt og tvivl man som forælder kan føle, når det kommer til beslutningen om at vaccinere sit afkom.

For én ting er jo vaccinedebatten med dens principielle holdninger for og imod, hvor man kan sidde og heppe som til en anden fodboldkamp. At sidde med sit eget paniske barn – det dyrebareste i hele verden – mens det får en kanyle stukket i sit lille buttede barnelår, det er noget

andet. Også selvom flere af de klassiske anklager mod vaccination – fx. den påståede forbindelse til autisme og det skadelige indhold af aluminium – er blevet tilbagevist af videnskaben.

Menu

“

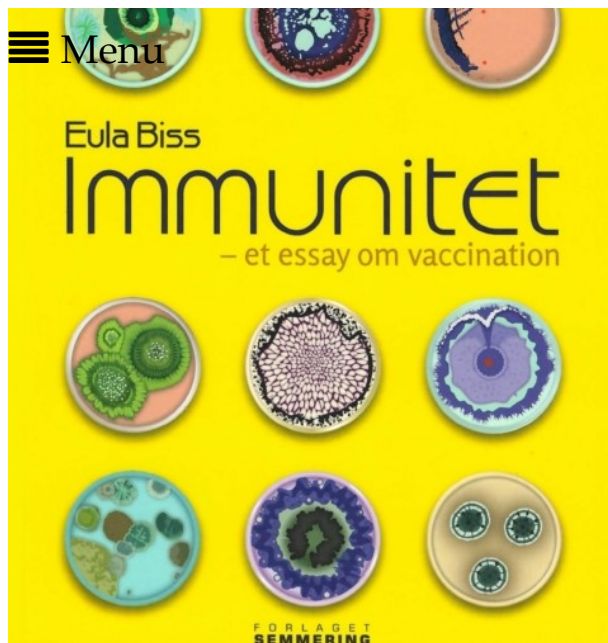
Noget af det mest interessante ved Biss er den rolle, hun tildeler mytolog og kultur i vaccinespørgsmålet. Hun sammenligner frygten for vacciner med tidligere tiders smudsteori, der på én gang jo var videnskabeligt forkert og intuitivt korrekt – hvilket den viden vi senere fik om bakterier har bekræftet – og bogen igennem bruger hun vampyren som litterær metafor, for vores frygt

Dermed ikke sagt, at jeg nogensinde var i tvivl om, vores søn skulle vaccineres. Faktisk var jeg som regel blandt de første til at ryste arrogant på hovedet af vaccineskeptikerne og deres bekymring. Jeg latterliggjorde deres indvendinger om medicinalvare-industriens skjulte dagsordener og pointerede hver gang, hvor mange mennesker der historisk har måtte lade livet til alle de sygdomme, vi i dag kan forhindre gennem vaccination.

Moderniteten som vampyr

Den prisbelønnede forfatter Eula Biss' tilgang er anderledes og indrømmet mere konstruktiv. I sit essay *Immunity*, der netop er oversat til dansk, forsvarer hun vaccination men anerkender samtidig, at der ligger indgroede kulturelle forestillinger til grund for vaccineskepsis som det er vigtigt, at vi forstår. Man kan være uenig i vaccinemodstanden, men der er forståelige grunde til den intuitive modstand, mange føler imod at skulle vaccinere deres børn, pointerer hun.

Noget af det mest interessante ved Biss er den rolle, hun tildeler mytolog og kultur i vaccinespørgsmålet. Hun sammenligner frygten for vacciner med tidligere tiders smudsteori, der på én gang jo var videnskabeligt forkert og intuitivt korrekt – hvilket den viden vi senere fik om bakterier har bekræftet – og bogen igennem bruger hun vampyren som litterær metafor for vores frygt.

Da heltinden i Bram Stokers *Dracula* bliver bidt, udbryder hun fortvivlet ”Urent! Urent” – og vi forstår, at det ikke kun er hendes fysiske helbred, der er i fare. Præcis som det gjaldt for smudsteorien – ifølge hvilken sygdom var et tegn på moralsk forfald – er besmittelsen også moralsk. Frygten for vacciner, forklarer Eula Biss, er i virkeligheden en ny variant af en ældgammel frygt for det toksiske – det ”unaturlige”, menneskeskabte, der forgifter og ødelægger naturens perfektion, læs: *moderniteten*.

Biss sætter yderligere trumf på den pointe med en henvisning til Rachel Carsons bog *Det tavse forår* fra 1962, der begynder med en dystopisk tekst med titlen ‘Fabel for fremtiden’. Teksten er fiktion, men født af den kun alt for virkelige frygt for atomkrig og nylige erkendelse af, at det dengang nyudviklede sprøjtemiddel DDT havde fundet vej til grundvandet og slog fisk og fugle ihjel.

Monstret i *Dracula* har en historisk oprindelse, men i *Det tavse forår* viser ondskaben sig i form af det moderne liv

Carson beskriver her ”et idyllisk landskab bestående af egetræer, bregner og vilde blomster, som hastigt bliver omdannet til en apokalyptisk ørken, hvor fuglene ikke længere synger”. Arbejdere, som har plukket appelsiner, bliver pludseligt voldsomt syge, en husmor, som hader edderkopper, udvikler leukæmi, og en dreng som løber hen for at hilse på sin far, som netop er kommet hjem efter at have sprayet kartoffelmarkerne, dør samme nat af pesticidforgiftning. Monstret, i form af menneskeskabt kemi, har vendt sig mod sin skaber.

”Ligesom *Dracula* bevæger dette monster sig gennem luften, som en dis og ligger slumrende i jorden og venter. Og ligesom plottet i *Dracula* afhænger dramaet i *Det tavse forår* af symbolske modsætninger – god og ond, menneskelig og umenneskelig, naturlig og unaturlig, historisk og moderne. Monstret i *Dracula* har en historisk oprindelse, men i *Det tavse forår* viser ondskaben sig i form af det moderne liv.”, skriver Biss.

“Optimerede” immunsystemer – en ny form for socialdarwinisme

Udlægningen får også en personlig dimension, idet Biss spejler den i sin egen oplevelse under sin graviditet, hvor hun praktiserede det, hun selv kalder ”intuitiv toksikologi”. Kontrasten mellem den urene, giftige og korrumpere verden udenfor, og hendes forestilling om det lille naturens ubesmittede mirakel, hun bar på indeni, forekom hende overvældende og angstprovokerende. Hendes ansvar overfor dette ”rene” og ufordærvede, havde med ét gjort verden til et farligt sted, og hendes forsøg på at identificere og undgå skadelig kemi, gjorde hverdagen til et forhindringsløb.

Den oplevelse står Biss ikke alene med – den vil mange mødre (inklusive undertegnede) formentlig kunne genkende. Gravide bombarderes med information om farlige giftstoffer, som de pålægges ansvaret for at undgå. Det gælder i høj grad også i Danmark, hvor Miljøstyrelsens anbefalinger til gravide ikke alene rummer kostråd,

“

Hensynet til fællesskabet bliver dermed afløst af forsøget på at optimere individet, hvilket Biss citerer sociologen Emily Martin for at kalde ”en ny form for socialdarwinisme”

Problemet er, at selvom rådene ofte er udmærkede, så nærer de grundangsten for det toksiske og bekræfter myten om en dualistisk verden med det naturlige, rene indre på den ene side, og den giftige ydre verden på den anden. For en myte er netop, hvad dette er, understreger Biss. Det illustrerer bl.a. den udbredte forestilling om amning som det eneste sunde, naturlige og moralsk rigtige valg, til trods for at laboratorieanalyser har vist, at gravides modermælk er lige så forurenet som miljøet udenfor.

I modermælksprøver er der således fundet spor af både flammehæmmere, stoffer fra rensier, pesticider og drivstoffer fra raketter. Mængderne er ganske vidst små, men dog ikke mindre, end at de ville overstige den mængde af giftrester, vi tillader i forbrugsvarer i supermarkedet. Hvor meget vi end måtte ønske, at det var tilfældet, er hverken vores egne eller vores ufødte børns kroppe altså ubesmittede templer, som vi med den rette moralske levevis kan beskytte mod kemiske trusler, fastslår Biss.

“

Vi er nødt til at ændre vores tankegang, så den afspejler virkeligheden, mener Eula Biss: Vores kroppe er grænseløse forlængelser af andre kroppe, og det har de altid været

Ikke desto mindre trives ideerne om ”rene” og ”forurenede” kroppe, og forbindelsen mellem sundhed og moralsk overlegenhed. Et populært

alternativ til vacciner i USA er således at booste børns immunforsvar ud fra den opfattelse, at kun mennesker med dårligt immunforsvar har brug for vacciner. Hensynet til fællesskabet bliver dermed afløst af forsøget på at optimere individet, hvilket Biss citerer sociologen Emily Martin for at kalde "en ny form for socialdarwinisme".

Myten om individet og kroppen som fort

Frygten for forurenede omgivelser og smitte, får dermed følgeskab af frygten for *forurenede mennesker*, som smittebærere – og her findes, ifølge Biss, ikke alene kimen til vaccineangst, men også den angst mange af os intuitivt nærer for at lægge os på operationsbordet eller modtage en blodtransfusion. Det handler dybest set om vores angst for forurenede kroppe og opløsningen af grænserne mellem rene og potentielt smittebærende organismer, pointerer Biss. Det er denne opløsning, vaccinen bliver symbol på. De er trods alt fremmed biologisk materiale, selvom det er dødt og ikke kan fremkalde sygdom.

“

Frem for at se vacciner som beskyttelse af individet, må vi se dem som en kollektiv forsikring. Vi kan hver især have udmærkede fordel af vacciner til individuel beskyttelse, ja, men det deres evne til at fremkalde gruppeimmunitet og forhindre epidemier på samfundsplan, der er den vægtigste grund til, at vi bør anerkende deres legitimitet

Denne tankegang er vi dog nødt til at gøre op med, mener Biss. Det er bare ikke så lige til, for nedenunder den ligger en anden indgroet forestilling – nemlig selve vores ide om *individet*. Forestillingen blev født i Oplysningstiden, og efter lidt uenighed om den endelige definition blev den i 1912 endelig formuleret som "*den kvalitet ved væren, at den bliver ikke-funktionel af at blive skåret i to*". Ideen om den udelelige krop kommer dermed til at danne grundlag for hele den vestlige diskurs.

Det ændrer dog ikke ved, at den, ifølge Biss, alle dage har været en illusion. Det helt oplagte bevis herpå, er kvindekroppens evne til at bære et andet menneske i sig. Når vi bruger krigsmetaforer i fx.

Menu
beskrivelsen af ”kampen mod kræft” eller taler om ”kroppens forsvarsværker” som var det en solidt afgrænset enhed, en fæstning med små soldater, så stikker vi altså, ifølge Eula Biss, os selv nogle gevaldige blå i øjnene. Vi er nødt til at ændre vores tankegang, så den afspejler virkeligheden, mener hun: Vores kroppe er grænseløse forlængelser af andre kroppe, og det har de altid været.

Vacciner som kollektiv forsikring

Når først vi har accepteret det forhold, forekommer Biss hovedkonklusion til gengæld også helt indlysende rigtig: Frem for at se vacciner som beskyttelse af individet, må vi se dem som en kollektiv forsikring. Vi kan hver især have udmærkede fordel af vacciner til individuel beskyttelse, ja, men det er deres evne til at fremkalde gruppeimmunitet og forhindre epidemier på samfundsplan, der er den vægtigste grund til, at vi bør anerkende deres legitimitet.

Immunitet – et essay om vaccination er en vigtig bog, der er svær at lægge fra sig, og Biss når at dække både historiske og samfundsmæssige aspekter på imponerende lidt plads. Skal noget negativt påpeges må det være, at den danske oversættelse ikke alle steder er helt så skarp, som man kunne have ønsket sig.

Flere steder virker det, som om det er gået lidt for hurtigt. Eksempelvis når ordet placenta bruges i stedet for det udmærkede danske moderkage eller når tetanus ikke oversættes til det, vi normalt kalder det: stivkrampe. Når det er sagt, er Eula Biss bog et vigtigt indspark i vaccinationsdebatten, der tilføjer nye, tiltrængte perspektiver. Læs den før din næste diskussion på Facebook.

Eula Biss, *Immunitet – et essay om vaccination*

212 sider, 279 kr.

Forlaget Semmering

Topfoto: Igam Ogam, Unsplash

FACEBOOK

TWITTER

LINKEDIN

PINTEREST

TAGS:

ANTIWAX

DRACULA

EMILY MARTIN

EULA BISS

IMMUNITET

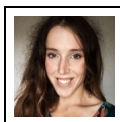
KULTURHISTORIE

DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE INTERESSERET I FØLGENDE:

**Trumps historiske
mande-ikon: en
freudiansk
fortalelse, der vil
noget**

**USA's gyldne
tidsalder er slut:
Tre forfattere
viser, hvordan den
amerikanske drøm
brast**

**Thanksgiving:
Skumfiduser,
kæmpekalkuner
og pecantærte med
chokolade**

AMALIE KEREN MAARBJERG

SENESTE ARTIKLER

Amalie er freelancejournalist og
videnskabsredaktør på POV International.
Hun interesserer sig for videnskab, religion og
kultur og har skrevet til bl.a. Weekendavisen,
Information og Kristeligt Dagblad.

Amalie er født i 1986 og uddannet
webdesigner og webfilminstruktør fra Kort- og
Dokumentarfilmskolen i Lyngby.

Kunne du lide artiklen? Så har du mulighed
for støtte Amalies skriveri på POV direkte via
Mobilepay på: 42209468

Donér, hvad du selv synes er rimeligt. Eller lad
være, det er ganske frivilligt.